



OSHQOZON OSTI BEZINING O‘TKIR YALIG‘LANISHI

Muallif: Rajabova Soliha Roziqovna

Osiyo Xalqaro Universiteti, 11-DAV-22 guruh

Tayanch o‘qituvchi: Ergashov Bexruz Komilovich

ANNOTATSIYA: *Ushbu maqolada oshqozon osti bezining o‘tkir yallig‘lanishi (o‘tkir pankreatit) kasalligining kelib chiqish sabablari, rivojlanish mexanizmi, asosiy klinik belgilari, diagnostikasi va davolash usullari haqida ma’lumot beriladi. Pankreatit oshqozon osti bezining to‘satdan yallig‘lanishi bilan tavsiflanib, qorin sohasida kuchli og‘riq, ovqat hazm qilish tizimining buzilishi va organizmning umumiy intoksikatsiyasi bilan namoyon bo‘ladi. Maqolada kasallikning oldini olish va sog‘lom turmush tarzini shakllantirish muhimligi ham yoritilgan.*

KALIT SO‘ZLAR: *Oshqozon osti bezi, o‘tkir pankreatit, yallig‘lanish, ovqat hazm qilish tizimi, fermentlar, qorin og‘rig‘i, ichak disfunktsiyasi, tashxis, davolash.*

KIRISH

Oshqozon osti bezi inson organizmida muhim ahamiyat kasb etuvchi organ bo‘lib, u ovqat hazm qilish tizimida faol ishtirok etadi va gormonlar ishlab chiqarish orqali organizm metabolizmini tartibga soladi. Shu sababli, uning har qanday patologiyasi butun organizmga jiddiy ta’sir ko‘rsatishi mumkin.

O‘tkir pankreatit oshqozon osti bezining kutilmaganda rivojlanuvchi yallig‘lanishidir. Ushbu kasallikning og‘ir shakllari jiddiy asoratlarga olib kelishi va hatto hayot uchun xavfli bo‘lishi mumkin. Hozirgi kunda noto‘g‘ri ovqatlanish, spirtli ichimliklarni haddan tashqari iste’mol qilish, ortiqcha yog‘li ovqatlar va dori



vositalarining nazoratsiz qabul qilinishi pankreatitning rivojlanishiga olib keluvchi asosiy omillardan hisoblanadi.

Maqolada o‘tkir pankreatitning sabablari, belgilari, diagnostika usullari va davolash choralari haqida batafsil ma’lumot beriladi.

ASOSIY QISM

1. OSHQOZON OSTI BEZINING O‘TKIR YALIG‘LANISHI: SABABLARI VA RIVOJLANISH MEXANIZMI

O‘tkir pankreatitning kelib chiqishiga turli omillar sabab bo‘lishi mumkin:

Alkogol va yog‘li ovqatlar – haddan tashqari spirtli ichimlik iste’mol qilish va yog‘li taomlar pankreatit rivojlanishining eng keng tarqalgan sabablaridandir.

O‘t tosh kasalligi – o‘t pufagidagi toshlar oshqozon osti bezi yo‘llarini berkitib, o‘z fermentlarini hazm qilish jarayoniga olib kelishi mumkin.

Dorilarning nojo‘ya ta’siri – ayrim dori vositalari (diuretiklar, kortikosteroidlar, antibiotiklar) oshqozon osti beziga zarar yetkazishi mumkin.

Travmalar va operatsiyalar – qorin sohasiga qilingan jarrohlik aralashuvlari va shikastlanishlar pankreatit rivojlanishiga olib kelishi mumkin.

Virusli va bakterial infeksiyalar – ayrim infeksiyalar (masalan, gepatit yoki parotit) oshqozon osti bezining yallig‘lanishiga sabab bo‘lishi mumkin.

Pankreatit rivojlanish mexanizmi quyidagicha sodir bo‘ladi: oshqozon osti bezi tomonidan ishlab chiqariladigan fermentlar me‘da-ichak tizimiga chiqib ketish o‘rniga bevosita bezning o‘zida faollashadi. Natijada, oshqozon osti bezi o‘zining o‘zini hazm qilish jarayoniga duch keladi va yallig‘lanish yuzaga keladi.



2. KLINIK BELGILAR VA KASALLIKNING KECHISHI

Oʻtkir pankreatit quyidagi klinik belgilar bilan namoyon boʻladi:

Kuchli qorin ogʻrigʻi – odatda kindik atrofida yoki chap qovurgʻa ostida paydo boʻladi va orqaga tarqalishi mumkin.

Koʻngil aynishi va qayt qilish – ovqat hazm qilish tizimining buzilishi natijasida kuzatiladi.

Isitma va holsizlik – organizmning umumiy intoksikatsiyasi tufayli.

Ichak faoliyatining buzilishi – ich qotishi yoki diareya.

Teri rangi oʻzgarishi – ogʻir holatlarda teri oqarishi yoki koʻkarishi kuzatiladi.

Oʻtkir pankreatitning yengil shakllari qisqa muddatli davolash bilan tuzalishi mumkin, ammo ogʻir holatlar reanimatsion yordamni talab etadi.

3. DIAGNOSTIKA USULLARI

Oʻtkir pankreatitni aniqlash uchun quyidagi tekshiruvlar oʻtkaziladi:

Qon tahlili – qon tarkibidagi fermentlar (amilaza, lipaza) miqdori oshganligi aniqlanadi.

Ultratovush tekshiruvi (UZI) – oshqozon osti bezining yalligʻlanish darajasi baholanadi.

Kompyuter tomografiyasi (KT) – oshqozon osti bezining aniq tasvirini olish va nekroz sohalarini aniqlash uchun. Magnit-rezonans tomografiya (MRT) – bezning aniq tuzilishini koʻrish va patologik oʻzgarishlarni aniqlash uchun qoʻllaniladi.

4. DAVOLASH USULLARI



O‘tkir pankreatitni davolash quyidagi yo‘nalishlarda amalga oshiriladi:

Parhez va suyuqlik terapiyasi – bemor dastlab bir necha kun davomida ovqatlanishdan saqlanib, faqat suyuqlik ichishi kerak.

Og‘riq qoldiruvchi va yallig‘lanishga qarshi dorilar – bemorning umumiy ahvolini yaxshilash uchun qo‘llaniladi.

Ferment terapiyasi – ovqat hazm qilish jarayonini normallashtirish uchun.

Jarrohlik aralashuvi – agar pankreatit nekroz yoki infeksiya bilan asoratlansa, operatsiya talab qilinishi mumkin.

Kasallikning oldini olish uchun spirtli ichimliklarni cheklash, yog‘li ovqatlardan tiyilish, sog‘lom ovqatlanish va jismoniy faollikni saqlash muhimdir.

XULOSA

Oshqozon osti bezining o‘tkir yallig‘lanishi jiddiy kasallik bo‘lib, o‘z vaqtida tashxis qo‘yish va davolash amalga oshirilmasa, xavfli asoratlarga olib kelishi mumkin. Ushbu kasallikning asosiy sabablari noto‘g‘ri ovqatlanish, spirtli ichimliklarni haddan tashqari iste‘mol qilish va o‘t pufagi kasalliklari bilan bog‘liq.

O‘tkir pankreatitning oldini olish uchun sog‘lom turmush tarziga rioya qilish, ovqatlanish tartibiga e‘tibor berish va shifokor maslahatiga amal qilish zarur. Vaqtida tashxis qo‘yish va to‘g‘ri davolash kasallik oqibatlarini kamaytirishga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

Banks, P. A., & Freeman, M. L. (2023). Practice Guidelines for Acute Pancreatitis. American Gastroenterological Association (2022). Acute Pancreatitis: Diagnosis and Management.

WHO Report on Digestive Diseases (2023).